שכבת זרע במעי אשה מהו מי אמרי' כיון דלא איתצר כי גופה דמי או דלמא כיון דמעלמא קאתי לא בעי רב פפא פירשה מהו כיון דלא מקיימא בדלא אכלה חיותא הוא או דלמא הא נמי מעלמא אתי בעי רב אחא בריה דרב איקא עורו מהו בעי רב הונא בר מנוח כיחו וניעו מהו א"ל רב שמואל בר אחא לרב פפא ואי ס"ד כל הני דקאמר הוי גלגלין רקב דמטמא היכי משכחת לה דאשקייה מי דקלים וסכיא נשא ושלקו במי טבריא אמר אביי [א]נקטינן מת שטחנו אין לו רקב איבעיא להו טחנו וחזר והרקיב מהו מידי הוא טעמא אלא דאיכא בשר וגידים ועצמות והאיכא או דלמא כברייתו בעינן וליכא [ב]תיקו [א]תני עולא בר חנינא מת שחסר [ג]אין לו רקב [ד]ולא תפוסה [ה]ולא שכונת קברות מיתיבי [ו]לא אם אמרת במת [ב]שיש לו רוב ורובע או מלא תרווד רקב תאמר בחי שאין לו לא רוב ולא רובע ולא מלא תרווד רקב היכי דמי דארקיב חד אבר דכוותיה גבי מת אפי' חד אבר איכא רקב מי קתני הא מת הא קמ"ל שום מת יש לו רקב שום חי אין לו רקב בעי רבא הרקיב כשהוא חי וחזר ומת מהו כי גמירי רקב דאירקיב כשהוא מת או דלמא השתא מיהא הא מיית ת"ש לא אם אמרת במת שיש לו רוב ורובע ומלא תרווד רקב תאמר בחי כו' טעמא משום חי הא מת יש לו רקב מי קתני הא מת הא קא משמע לן דשום מת יש לו רקב שום חי אין לו רקב בעי רבא נמלה שחסרה מהו שיעורא גמירין לה והא חסר או בריה גמירי לה והאיכא

אמר

כיון דלא איתצר. שלא נולד הולד עדיין בגופה[1] שהרי אין סופה לפרוש ממנה: **פירשה** מהו. פרש שלה שבתוכה מי הוי גלגלין כיון[2] דלא מקיימא בדלא אכלה חיותא היא ולא הוי גלגלין ואגב שאל עובר במעי אשה בנקבה שאל נמי בפירשה וה"ה בזכר: **עורו** מהו שיעשה גלגלין כיחו וניעו מהו שיעשה גלגלין: **כל** הני דקאמר הוי גלגלין. פרש וניעו[3] וכיחו כו' היכי משכחת לה: **דאשקייה** מי דקלין. דאמרי' בפ' שמונה שרצים (שבת קי.) מאי מי דקלים תרי דקלי איכא במתא מחסיא ונפיק מעיינא דמיא מבינייהו כסא קמא מרפי ואידך משלשל ואידך כי היכי דעייל הכי נפק שמשלשל את הגוף ומנקה את הגוף ביותר ובכך העביר הפרש וכיחו וניעו: **וסכיא** נשא. פי' רש"י[4] להסיר השער: ושלקו במי טבריא. תחלה קודם שסכו בנשא להסיר שער הראש ושער הגוף[5] וע"י שסכו נשא[6] נשרו [ד](השער) עקרי השערות דאי סכו מעיקרא בנשא אכתי שרשי השער העוברים דרך העור לבשר לא היו עוד נושרים [א] מן הנשא משום דשער אלמולי מתאלחל ומחובר לבשר הראש שתחת העור כדאמרינן בפרק העור והרוטב (חולין קיט:) ונראה דלא סברא הך סוגיא הא דאמר לעיל שערו העומד ליגזז מהו משמע[7] דאותו שאינו עומד ליגזז לא הוי גלגלין ושמא ס"ל כרבה דאמר גזז שערו[8] הוי גלגלין ולא גזז תיבעי ליה בין שעומד ליגזז ובין שאינו עומד ליגזז ועלה קאי: **מת** ששחנו אין לו רקב. דוקא רקבות גמירי ולא עפרורית דטחינה: **כברייתו** בעינן. כלומר שירקב כמו שהיה שלא נשתנה מברייתו: **מת** שחסר אין לו רקבון. [ה]שנקבר חסר: **ולא** תפוסה. לקמן בפ' [ב] [הכותים] (דף סד:) המוצא מת בדרך כדרכו נוטלו עם תפוסתו וצריך לה מקרא ומפרש ליה שנוטל כל עפר התיחוח ושלשה אצבעות מקרקע בתולה: **ולא** שכונת קברות. לקמן בפרק בתרא (דף סד:) אמרינן מצא שלשה מתים אם יש בין זה לזה מארבע אמות עד שמנה אמות הרי זה שכונת קברות ובודק הימנו ולהלן כי יש לחוש שמא יש שם בית הקברות ואם מצא שנים שלמים ואחד חסר אין זה שכונת קברות וצריך עיון למה אם טעם שכונת קברות משום חששא דדילמא היה שם בית הקברות אף כי אחד חסר נמי ניחוש ואם הוא הלכה למשה מסיני מוטב: **מיתיבי** לא אם אמרת במת כו'. במס' עדיות (פ"ו מ"ג) תנן לה דאיפלגו על כזית בשר [הפורש] מן האבר מן החי דאיכא למאן דמטהר ואיכא למאן דמטמא ויליף לה מבשר הפורש מאבר מן המת ומותיב לא אם אמרת באבר מן המת שכן במת יש בו כמה תומרות רוב ורובע ומלא תרווד. ברוב[9] פירוש רוב בנין או רוב מנין [ו]ורוב רובע קב עצמות דמטמא באהל וכן מלא תרווד רקב מן המת שמטמא באהל כדתני באהלות: והיכי דמי. דאין לו רקב לחי כמו דארקיב חד אבר: דכוותה גבי מת אפי' ארקיב חד אבר. אם חתך האבר ממנו יש לו רקב ומאי והא מת חסר הוא ומשני מי קתני הא מת הא קמ"ל שום מת יש לו רקב ובמת שאינו חסר שום חי אין לו רקב וכדאיתא שחתך אבר מן החי ונרקב: **טעמא** משום חי. פי' כל זמן שהוא חי אין לו רקב אבל מת יש לו רקב כגון מת אדם אחד[10] שנרקב בעודו חי אחד מאבריו יש לו רקב לאותו אבר אע"פ שהרקיב בעודו חי ומשני מי קתני [הא מת] הא קמ"ל דשום מת יש לו רקב כשנרקב לאחר שמת ושום חי אין לו רקב אפי' כי מת אחרי כן אין האבר שנרקב בעודו חי מטמא [ג] כדין רקב: **נמלה** שחסרה מהו. דאמר בפ' אלו הן הלוקין (מכות יג.) האוכל נמלה חייב עליה בכל שהוא אע"פ שאין בה כזית ומיבעיא ליה אם נקצצו רגליה שעדיין היא יכולה לחיות ועדיין שם[11] בריה עליה: **מי** אמרינן שיעורא גמירי. כלומר שלימה בבריה[12] והא חסרה או דלמא בריה גמירי לה והויא לה שרץ הואיל ועדיין ראויה לחיות:

ת"ש

[א]**שכבת זרע במעי אשה מהו.** כגון שמתה [א] שהיתה בת בנים דסתם אשה בת בנים אית לה שכבת זרע במעיה או שנבעלה סמוך למיתתה: **מאי מי אמרינן כיון.** דאכתי בשעת מיתתה לא נולד עובר כי גופה הוא ולא הוי גלגלין או דלמא ש"ז מעלמא אתי לה והוי גלגלין וכאשה לעולם אין רקב עד דהויא בתולה או זקנה דלאו בת בנים: **פירשה.** פרש שבתוך הגוף דהיינו ריעי מי נעשה [ג] גלגלין מי אמרינן כיון דלא מקיימא בחייה אי לא אכלה חיותא נמי דידה היא וכגופה דמי ולא הוי גלגלין. וה"ה לפרש דאיש אלא איידי דקאי במילי דאשה מסיק לה נמי נהא על שם אשה: **בעי רב אחא בריה דרב איקא עורו מהו.** רוק היוצא לו לאדם שלא ע"י טורח אלא כיון שמעערו לתוך פיו וגרונו יוצא מי הוי ליה גלגלין. ואית [ג]דמפרשי עורו עור האדם ממש: **כיחו וניעו.** אינו יוצא אלא ע"י הדחק: **היכי משכחת לה.** דלית ליה פירשא קודם שמת: **כגון דאשקייה מי דקלים.** כדמפ' במס' שבת בפ' שמונה שרצים (דף קי.) מאי מי דקלים תרי דיקלי איכא במערבא ונפיק מעיינא דמיא מבינייהו כסא קמא מרפי ואידך משלשל ואידך כי היכי דעייל הכי נפיק: **וסכייה נשא.** וסך גופו נשא שקורין טהרה והעביר השיער העומד ליגזז: **ושלקו במי טבריא.** שכן חמים והופשט עורו ויצא כיחו וניעו: **נקטינן מת שטחנו.** ברחיים או שמחקו דק הרבה אין לו תורת רקב משום דרקב בעינן והא לא אירקיב: **מידי הוא טעמא.** דרקב [ד] מטמא אלא משום דאיכא רקב בשר גידים ועצמות כדאמר עולא לעיל[ג] ה"נ איכא רקב של בשר גידין ועצמות ויש לו תורת רקב: **או דלמא.** רקב הבא ממידי דכברייתו בעינן והא ליכא שהרי טחנו כבר ואין לו תורת רקב. תיקו: **מת שחסר.** אבר כל שהוא אין לו תורת רקב: **ולא תפוסה.** כההיא דתנן לקמן (דף סד:) המוצא מת מושכב כדרכו נוטלו ואת תפוסתו ואילו הכא כיון דחסר אין צריך ליטול תפוסתו עמו: **ולא שכונת קברות.** כי ההיא דתנן לקמן (שם) מצא שלשה הרי זו שכונת קברות וקנה מקומו ואילו היכא דחסר אבר אחד מהן אינו שכונת קברות ולא קנה מקומו: **איתיביה.** [ה]בסיפא קאי לא אם אמרת במת שהוא מטמא באהל שיש לו רוב בניינו מטמא באהל ורובע הקב עצמות: **תאמר באבר מן החי כו'.** שאין רקב שלו טמא והיכי דמי בחי דאין לו תורת רקב כגון דארקיב ביה חד אבר אבל במת כי האי גוונא יש לו תורת רקב ושמע מינה דאע"ג דלא אירקיב בו אלא אבר אחד יש [ו] רקב: **מי קתני הא דכוותיה במת.** אלא לעולם לא קשיא והא קמ"ל דשום מת יש לו רקב כשהוא שלם ולא כשהוא חסר: **ושום חי אין לו רקב.** דאי אירקיב כוליה ה"ל מת ולא חי ואי אירקיב חד אבר השתא י"ל במת אין לו תורת רקב בחי לא כ"ש: **בעי** [ז]**רבא הרקיב.** חד אבר כשהוא חי בין שמיטפל עמו בין שאינו מיטפל ולאח"כ חזר והרקיב כולו מהו: **כי מטמא היכא דהרקיב כולו כשהוא מת.** והאי כשהוא חי הרקיב מקצתו ואין לו תורת רקב: **או דלמא הא מיית.** וכהרקיב כולו כשהוא מת דמי: **הא מת.** לאחר כך יש לו רקב [ח]דלאע"ג דהרקיב במקצת כשהוא חי: **מי קתני הא מת.** לאח"כ אע"ג דנרקב מחיים דיש לו רקב לא הכי קאמר [ט] דשום מת יש לו רקב שום חי אין לו רקב: **בעי רבא נמלה שחסרה.** כל שהו ואכלה מהו שיעור נמלה שלימה גמירי [י]לה דכי אכיל חייב ואילו היכא דחסרה הוי פטור או דלמא בריה גמירי לה דכי אכיל בריה מיחייב וכי חסרה נמי חייב דהאיכא בריה ואמרינן רובו ככולו:

אמר

עין משפט נר מצוה

כט א מיי' פ"ז מהל' נזירות הל' ד ופ"ג מהל' טומאת מת הלכה ו:
ל ב מיי' פ"ז מהל' נזירות שם ופ"ב מהל' טומאת מת הלכה ו:
לא ג מיי' פ"ז מהל' נזירות הלכה ג ופ"ג מהל' טומאת מת הל' ד:
לב ד ה מיי' פ"ט מהל' טומאת מת הלכה ה:
לג ו מיי' שם פ"ג הל' א ופ"ז מהל' נזירות הלכה ג סמג עשין רלג:

◆

פי' הרא"ש

כב' מתים שנקברו יחד: א) כיון דלא איתי שלא נולד עדיין העובר שסופו לצאת: פירושה הפרש שבמעיו: עורו מהו (מסתברה לין [משכחת לה]) דאשקייה מי דקלים אמרי' במסכת שבת פ' ח' שרצים תרי תאלתא איכא במערבא ונפיק עינא דמיא מבינייהו כסא קמא מרפי ואידך משלשל ואידך כי היכי דעייל הכי נפיק יהעקהו ממנו ג' פעמים יבוד העביר הפרש וכיחו וניעו וסכיא נשא. שם שהעביר השער ושלקיה נמי במי טבריה להעביר עורו: מת שטחנו אין לו רקב דעפר רקבון גמירי ולא עפר טחינה. ולא תפוסה לקמן בפ"ב מפ' לה דהמפנה המת מקברו צריך ליטול תפוסתו עמו ג' אצבעות מקרקע בתולה סביב המת: ולא שכונת קברות לקמ' פ' בתרא מפרש מצא ג' מתים אם יש בין זה לזה מד' אמות ועד [כ'], ה"ז שכונת קברות ובודק ממנו ולהלן כ' אמה כי יש לחוש שמא היה שם בית הקברות ואם מצא ב' מתים שלימים וא' חסר אין זה שכונת הקברות יא"צ לבדוק, ויראה שכל אלו הדברים הלכה למשה מסיני הם: לא אם [גמרה] [אמרת] במת וכו' במסכת צדיות תני לה ופליגי בכזית בשר הפורש מאבר מן החי אם מטמא וכא ללמדינו שמטמא מבשר הפורש מאבר מן המת. יתיב לא אם אמרת במת שיש לו רוב שרוב בנינו או רוב מניינו מטמא באהל וכן רובע קב עצמות ומלא תרווד רקב מה שאין כן בחי: היכי דמי דאין לו רקב לחי דארקיב חד אבר. יכויתה גבי מת אפי' הרקיב חד אבר אית ליה רקב ומשני מי קתני הא מת [הא] קמ"ל שום מת יש לו רקב שלא חסר ממנו יש לו רקב. אבל שום חי אין לו [רקב] טעמא משום חי הא מת יש לו רקב אפי' אותו אבר שהרקיב בחייו מטמא כמותו. שום מת יש לו רקב כשהרקיב אחרי מותו שום חי אין לו רקב דאם הרקיב בחייו אפי' אחרי מותו טהור בעי רבא נמלה שחסרה מהו אמר פ' אלו הן הלוקין האוכל נמלה כל שהוא חייב אעפ"י שאין בה כעדשה) [כזית] וכן לענין טומאה נמי ומיבעי ליה

ז) נראה דצ"ל כיון דלא איתצר. שלא נולד עדיין העובר ואין סופו לצאת וכ"ה בתוס':

מסורת הש"ס

א) [לקמן סה. ע"ש], ב) עדיות פ"ו מ"ג, ג) [ע"א], ד) יעב"ץ מ"ז, ה) נ"ל שנרקב, ו) נ"ל ורובע.

◆

נוסחת הריב"ן

א) (שכבת זרע כו' או זקנה דלאו בת בנים) ליתא בכ"י והכי איתא כיון דלא איתצר שעדיין לא נעשית הימנו כי גופו דמי ולא נעשה לה גלגלין תערובות. או דלמא כיון דמאיגבי דעלמא קא אתי לה הוי גלגלין ואין לה תורת רקב: ב) מי נעשה לה גלגלין כו' חיותא דידה נמי היא: ג) הגרסי': ד) דרקב המת מטמא כו' ועצמות וכדאמר: ה) בספרי קאי כו' שיש לו רוב רוב בנינו כו' ורובע רובע הקב: ו) יש לו רקב: ז) רבה: ח) ואע"ג: ט) ה"ק לית לן למגמר ממידי דגמירי הלכתא אלא ממידי דהוי כה והכתם קמ"ל דשום מת יש לו רקב הא חי אין לו רקב: י) גמירי דהאוכל חייב כו' בריה משום דאמרינן רובו ככולו:

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה שכבת וכו' שמתה כשהיא בת בנים:

◆

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] תוס' ד"ה וסכיא וכו' לא היו עוד נשרים מן. תיבת מן נמחק וצ"ב מכת: ב] ד"ה ולא תפוסה. לקמן בפ' הכותים. תיבת הכותים נמחק. וצ"ב בתרא: ג] ד"ה טעמא וכו' מטמא כדין רקב כצ"ל:

◆

הגהות התוספות

1. תיבת בגופה הוא קה"ד ולמ"ד מה"ד כגופה דמי. שהרי כו' כצ"ל. 2. נ"ל או כיון. 3. בס"א ליתא ועור. 4. תיבת רש"י נמחק ונ"ל נשא. 5. בס"א עור הראש ועור הגוף. 6. נ"ל נשא א"כ. 7. נ"ל דמשמע. 8. נ"ל שערו דוקא. 9. נ"ל רוב. 10. בס"א אחר. 11. נלנ"ל אם עדיין שם. 12. נ"ל כבריתה.

◆

פי' הרא"ש (המשך)

אם נקצצו רגליה שעדיין יכולה לחיות אי שם בריה עליה מי אמרי' שיעורה גמירי בריה שלימה עומדת עדיין במקום שיעור כעדשה. וכמו שאם חסר משיעור עדשה כל שהוא טהור בריה נמי בעי' שתהא שלימה או דילמא בריה גמירי והא איכא כיון שיכולה לחיות